

FREDDIE MERCURY

ÉLETE, HALÁLA ÉS ÖRÖKSÉGE

BOHÉM RAPSZÓDIA

MATT RICHARDS - MARK LANGTHORNE

MATT RICHARDS - MARK LANGTHORNE

BOHÉM RAPSZÓDIA

FREDDIE MERCURY

ÉLETE, HALÁLA ÉS ÖRÖKSÉGE

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, 2018

Rhoda Charlotte-nak, aki annyi boldogságot hozott oly kevés idő alatt, és a jövőben is csupa örömet okoz majd.

– Matt

*Ezt a könyvet egy nagyon közeli barátom,
Misha Kucherenko számára ajánlom,
aki nagyon sok szempontból
egészen különleges ember.*

– Mark

Richardnak és Leigh-nek – köszönjük, hogy hittetek ebben a könyvben, és hogy támogattatok.

Megvizsgálatlan életet nem érdemes élni.

Szókratész

PROLÓGUS

London, 1991. november 10., vasárnap.

Szokás szerint borongós az idő a fővárosban. A hétvégi lapok a megosztó médiatulajdonos, Robert Maxwell haláláról cikkeznek, aki néhány nappal ezelőtt, Tenerife partjainál vesztette életét. Az anglikán anyaegyház követét, Terry Waite-et nemrég engedték szabadon Libanonban. A *Terminátor 2. – Az ítélet napja* és a *Robin Hood, a tolvajok fejedelme* hadakozik a brit nézők kegyeiért. A Neil Kinnock vezette Munkáspárt győzlemi reményeit feljebb tornássza a MORI közvélemény-kutatása, amely hat százalékponttal a John Major-féle konzervatívok elé helyezi őket.

Mindez teljesen hidegen hagyja a magánrepülőgép törékeny utasát, aki épp most száll le Nagy-Britanniában rövid svájci látogatása után. Segítség nélkül már képtelen járni, és egyre rosszabbul lát, így levezetik a repülőgép lépcsőjén. Különleges engedéllyel kihagyhatja a vámvizsgálatot, s ezzel elkerüli a nyilvánosságot, az újságírókat és a várakozó kamerákat is. Miután ellenőrzik az útlevelét, az utast átkísérik a rá váró Mercedeshez, melynek sötétített ablakúvege segít megőrizni anonimitását. Nagyjából egy órával később az autó kiteszi őt kensingtoni villájánál, és az elektromos biztonsági kapu elzárja őt a kinti világtól.

És a világot tőle.

A széles, gyönyörű drezdai porcelánnal borított folyosó falait ismét számtalan kép díszíti, az óriási szomszédos termek zsúfolásig telve japán bútorokkal és műalkotásokkal, olajfestményekkel és mesés Lalique-vázákkal. A zeneszobában egy nagyzongora áll a parkettán, rajta ezüstkeretes fényképek, melyek egy sokak által ismeretlen életre emlékeztetnek. A zongora fedele csukva.

A lépcső kanyarogva tör a magasba, a korlát nélkülözhetetlen segítségét jelent a gyengélkedő férfinak, aki szép lassan a hálószobája felé tart. Már egyre ritkábban issza a földszinten a reggeli teáját. Minden idejét a hálószobájában tölti. Odafent fertőtlenítő és legfrissítő illata elegyedik. Minden a tétlen órákra emlékeztet.

A hálószoba egykor makulátlan világossárga fala mostanra megfakult és beteges színben játszik. Az ágy az ablakkal szemközt foglal helyet, fejtámláját beépítették a falba, kétoldalt egyedi tervezésű, különleges berakású mahagóni éjjeliszekrények állnak. III. Napóleon idejéből származó vitrinek sorakoznak a fal mellett, bennük méregdrága kristálysobrok és -tálak.

A hálószoba jobb oldalán budoár nyílik, tizenhetedik századi, Edward-korabeli sezlón és karosszék várja a barátokat és vendégeket. Csakhogy egyre kevesebb látogató érkezik. Azok, akik vendégségbe jönnek, nem várnak multságot, fergeteges bulit, mint egykor, inkább nosztalgiázni vágnak. Az ágy jobbján az infúziós állvány, amelyet a vérátömlesztések miatt hoztak, elárulja, miféle betegség lakozik ebben a házban.

A beteg félálomban fekszik az ágyon. Alig kap levegőt. A hányás-csillapító segít leküzdeni a rosszulletet, és lassan működésbe lép a fájdalomcsillapító, amelyet a hűséges alkalmazottak egyike adott be, aki éjt nappallá téve őrzi munkaadóját. A gyógyszerkeveréket a nyakba beültetett katéteren, az úgynevezett Hickman-kanülön keresztül juttatják a szervezetbe. A katéter beültetése egyszerű beavatkozás volt, jó néhány hónappal ezelőtt végrehajtották, hogy

könnyebben beadhassák a beteg életét meghosszabbító – vagy legalábbis a fájdalmat csillapító – gyógyszereket. Így nincs szükség állandó nővéri segítségre, hogy minden alkalommal vénakanült alkalmazzon, amikor el kell érni egy vénát – erre jelenleg naponta kétszer van szükség. Mindez nehezebb a szokásosnál, ugyanis a beteg allergiás a morfiumra, amellyel az ilyen súlyos betegségek fájdalmát csillapítani szokás.

A házban élő férfit már egyikünk sem ismerné fel, mégis mindannyian tudjuk, ki ő. Mostanra gyakorlatilag mozgásképtelenné vált, az ágya tutaj, egy elsüllyedt hajó darabkája, az otthona pedig börtön. A japánkert menedékén túl, a telek határán kívül lecövekeltek az újságírók, a lesifotósok, akik bármiféle szóbeszédre, pletykára vagy elsuttogott szóra azonnal ugranak, hogy címlapsztorit szolgáltatthassanak a házban történekről az egyre kíváncsibb olvasók számára. Körbevették a házat, és most várnak. Olyan hangosak, hogy a beteg hallja ostoba locsogásukat az ágyából. Hallja őket, hiszen épp a fal másik oldalán vannak, sőt, néha még a felszálló kék cigarettafüst is látszik.

Azonban ők csupán az egyik oka annak, hogy a hálószobában fekvő férfi nem hagyja el az otthonát. A másik, a fő ok az, hogy AIDS-es. Már nem reménykedhet gyógyulásban, tudja, hogy a kezelések is csupán ideig-óráig hosszabbíthatják meg az életét. Az összes orvosszakértő visszavonult – már nem tudnak mit nyújtani számára.

Néhány héten belül eljön az a pillanat, hogy a beteg képtelen lesz lemenni a lépcsőn, arra pedig gondolni is felesleges lesz, hogy kilépjen a ház falai közül.

Már nem tud rendszeresen étkezni, a minimálisnál is kevesebben él. Rizst eszik, mindig csak sütve, sosem főve. És iszik: vizet és tejes teát. Néha, egyre ritkábban, friss gyümölcsöt is magához vesz.

Már nincs miben reménykedni, sehogy sem szabadulhat a múltjától. Az immunrendszere felmondta a szolgálatot, a legkisebb fertőzés ellen is képtelen lenne megvédeni őt. Az orvosa rendszeresen felhívja,

és minden másnap meg is látogatja, ám a beteg most már csupán gép segítségével képes lélegezni, és az izmai sem működőképesek.

A tévében az 1959-es *Látszatélet* című film kockái peregnek, a beteg egyik kedvence, Lana Turner a főszereplő. Régebben könnyekig meghatódott a végkifejleten, a rendező úgy játszott az érzelmeivel, ahogyan az elmúlt két évtizedben ő játszott azokéval, akik a zenéjét hallgatták. Csakhogy most már nem sír. Hatalmas változás állt be az állapotában azóta, hogy utoljára Londonban járt. Aggasztja a hozzá legközelebb állókat, akik mellette vannak. Betegsége egyre súlyosbodik, mióta közel egy hete úgy döntött, többé nem kéri a gyógyszereket.

Az elmúlt három évben a gyógyszereké volt a főszerep, kísérleti és végső soron halálos „gyógyszerkocktétl” kapott, ám az alig halasztotta messzebbre az elkerülhetlent. Nem reményként funkcionált, mint ahogyan korábban hitte, hanem pusztítást hozott, lerontotta élete hátralévő részének minőségét.

Nem költözött remény a szívébe, továbbra sem hisz a csodában. Most már nem az a kérdés, *meg fog-e halni*, hanem hogy *mikor*. Így ért véget az élete.

Így kezdődött a haldoklása.

ELSŐ RÉSZ

1

Minden elkezdődik valahol.

A mi történetünk Belga Kongóban kezdődik, Afrika szívének mélyén. 1908-at írunk, és az ország épp az újjáépülésen fáradozik II. Lipót király kegyetlen uralkodása után.

A Kongói Szabadállam ebben az évben szűnt meg, és az országot anektáló Belgiumnál hetvenötször nagyobb terület immáron Belga Kongóként ismeretes. II. Lipót egy évvel később életét vesztette, és soha, egyetlenegyszer sem lépett a kongói régió területére.

Belga Kongót hamarosan sokan a „tökéletes kolóniaként” tartották számon, és így, hogy Brüsszel dönthetett, az ott termelt javak bevételének nagy részét visszaforgatták a régióba. Misszionáriusok érkeztek, kórházakat és klinikákat építettek, az egyház pedig iskolákat működtetett. Vasútvonalakat, kikötőket és utakat építettek, a bányász cégek pedig otthont, valamint szociális juttatást és képzést biztosítottak a munkásaiknak.

Csak hogy míg ez nagyszerű előnyöket biztosított a nagyvárosi lakosoknak, és az olyan kisvárosoknak, mint Boma és Leopoldville*,

* 1966 óta a Kinshasa nevet viseli, névadója Joseph-Désiré Mobutu, aki 1965-ben, a második általa szervezett puccs alkalmával megszerezte a hatalmat Kongóban, és „afrikanizálta” az ország földrajzi és egyéb neveit.

az esőerdők mélyén őket azonban alig-alig érintették meg a fejlődés csápjai. A törzsek éppúgy éltek, mint előtte évezredekig, vadászat és gyűjtögetés révén maradtak fenn, valamint a közeli falvakban és városokban hússal és az esőerdőben gyűjtött, kincset érő mézzel kereskedtek. Rengeteg különféle törzs élt a kiterjedt kongói esőerdő mélyén. A leghíresebbek az úgynevezett „pigmeusok”, akiket Kongó északi részén, az Ituri-esőerdőben mbutinak neveznek, de éltek ott akka, twa és baka nevezetű törzsek is, valamint a náluk magasabb és jóval dominánsabb szomszédai, a bantuk is. A bantu törzsben élt egy fiatal vadász.

A mi vadászunk a kongói dzsungel legmélyén élt, az egyik kis bantu közösségekben, ami a Sangha folyó felső részének völgyében lakott. Az alapvetően nomád bantuk az esőerdő állatait vadászták, azok húsán éltek. Mivel fiatal, erős és izmos volt, a mi vadászunk volt az egyik legjobb a törzsben, és nem csupán a vadászatot bízták rá, hanem azt is, hogy elvigye a húst, a tetemeiket és a prémeket a folyó mentén északra, Leopoldville-be, ahol mindezeket maniókagyökérre cserélte, amiből kenyeret sütöttek a törzs számára. Csak-hogy először el kellett kapni a prédát.

Hosszú dárdával, öntöttvas késsel és a csapdákhöz használatos dróttal felfegyverkezve beosont az erdőbe, hogy felállítsa a kelepcéket. Egy gally segítségével a földhöz szegezte a halálos dróthurkot, majd befedte levelekkel. Egy másik dróttal fiatal facsémétét húzott a földre, az lett a biztosíték, ami szorosra húzza a hurkot. Egy teljes éjszakával és nappal a csapda felállítása után a vadász végigjárta a kelepcéket, fogott-e valamit.

Az első csapda közelében csusszanó hangot hallott alulról. Lassan, némán közelítette meg a csapdát, nem akarta megzavarni a fűszálszínű zöld mambát, amely az esőerdők talaján és fáin él. Amikor végül a csapdához ért, keresztülpillantott a liánok szövevényén, és látta, hogy egy fiatal hím csimpánzt kapott el. Az egykor energikus, étellel teli állat most kimerültnek tűnt, közel járt a halálhoz.

A vadász közelebb merészkedett, és észrevette, hogy az állat lerágta a saját lába egy részét, hátha úgy menekülhet a csapdából. Előresietett, és gyorsan lesújtott rá a dárdával. Csakhogy nem volt elég gyors, a csimpánz a bal kezébe mélyesztette a fogait. A vadász hátraugrott, és közben a fájdalom végigfutott a karján. Teljes erejével a csimpánz mellkasába döfte a dárdáját. Így már célt ért, a csimpánz kimúlt.

A vadász szemügyre vette sebes kezét. A harapás nem volt olyan mély, hiszen az állat már legyengült a vérvesztéségtől. A lehetőségekhez mérten kitisztította a sebet, majd felvágta a halott csimpánzt, és a kés segítségével megszabadult a belsőseégektől. Amint ezzel végzett, a vállára kapta a tetemet, és visszaindult a csónakjához. A csimpánz meleg vére keveredett az ő nyílt sebből szivárgó vérével.

Fogalma sem volt róla róla, de a csimpánz, amelyet levadászott és megölt, vírust hordozott. A vírus a seben keresztül beférkőzött a vadász véráramába, és mivel az ő vére nem különbözik sokban a csimpánzétól, életben maradt. A vadász tökéletes gazdatest, hiszen a csimpánzok és az emberek genomszekvenciája több mint kilencvennyolc százalékban megegyezik. A vírus azonnal agresszív terjedésbe kezdett. A vadász mit sem sejtett a fertőzésről, a csónakba hajította a csimpánzt, a többi állat tetemére, amelyeket korábban vadászott le, például a tobzoskára és a kistermetű antilopra, majd ellökte magát a folyóparttól. Sodrásirányban Leopoldville-be tartott, nagyjából háromnapi út állt előtte a Sangha folyón.

Ekkoriban Leopoldville virágzó, zsúfolt kereskedőváros volt, a népesség robbanásszerűen nőtt. Bár a több mint háromszáz kilométerre nyugatra fekvő Boma volt Belga Kongó fővárosa, és ott élt a főkormányzó is, Leopoldville egyre terjeszkedett. Egyszintes viskói ott sorakoztak a Kongó folyó partján, amely lenyűgöző, közel ötezer kilométer hosszú, északra és keletre nyújtózó vízfolyam egészen Kisanganiig, majd még vagy ezer kilométeren keresztül kanyarog tovább. Leopoldville egykor halászfalu volt, ám mióta befejezték a várost Matadival összekötő vasútvonalat, kereskedelmi

központtá lépett elő. Ennek következtében minden kereskedő, árus és vadász ide csődült, hogy itt adja el a portékáját. És ahol kereskedők, árusok és vadászok vannak, ott akadnak prostituáltak is.

A vadász három napig hajózott a folyón, míg végül megérkezett Leopoldville-be. Nem először tette meg ezt az utat, általában ugyanilyen állatokkal, mint most, amelyeket korábban le vadászott a dzsungelben. A mostani alkalom sem tűnik különlegesnek. A teemeteket, köztük a csimpánzt, ami megharapta őt, felvágják, hogy eladják, és megfőzzék vagy füstöléssel tartósítják. Ennek következtében a csimpánz húsa valószínűleg senki mást nem fertőzött meg. A nyersbőrt és a prémeiket a vadász kukoricára és maniókára cserélte, a húsért azonban néhány belga frankot is kapott. Épp eleget ahhoz, hogy a sikerét itallal ünnepelje, valamint látogatást tegyen az utcán parádézó prostituáltak egyikénél. Vagy ekkor, vagy a következő látogatások alkalmával a vadász átadta a benne lappangó vírust, és innentől kezdve már nem volt megállás, továbbterjedt a betegség.¹ Valószínűleg a csimpánz és a vadász között történtek jelentették az egyetlen alkalmat, hogy a HIV fajok között terjedhetett, és később olyan járvánnyá fejlődött, amellyel még a mai napig is küzdünk.

A vadász vírusa könnyedén terjedt a sűrűn lakott Leopoldville-ben, ahol jóval több férfi élt, mint nő, és virágzott a prostitúció. A veszélyt fokozta a tény, hogy a megfertőződéstől a betegségig vezető út akár évekbe is telhetett – sőt, ez gyakorta így is történt –, csak ezután veszélyeztette a vírus hordozó immunrendszerét, így a vírus könnyedén terjedhetett egyik áldozatról a másikra. A prostituált, akivel a vadász együtt töltött egy éjszakát Leopoldville-ben, valamint a többi örömlány, akikkel a későbbi látogatásai során kapcsolatba került, átadta a többi ügyfelének, akik aztán hazavitték a vírust a feleségüknek, a barátnőjüknek, az élettársuknak, és így kezdetét vette a végzetes, lassú körforgás.

2

Az 1908-as események után egy évtizeden át terjedt a vírus, bár akkoriban még Kongó határain belül. A vírus eredményeképpen ki-fejlődő betegség évtizedekig nem érte el a járványkitörés szintjét, és csupán a tökéletes körülményeknek köszönhető, hogy később ilyen gyorsan terjedt.

Minderre 1921 és 1959 között került sor, amikor egy sor jó szándékú, ám igen végzetes kimenetelű egészségügyi megmozdulást szerveztek. A gyarmati egészségügyi hatóság elhatározta, hogy felveszi a harcot bizonyos elgyengülést okozó és gyakran halálos trópusi betegségekkel, például az álomkórral szemben, és ehhez most először tömeggyártott, eldobható fecskendőket használtak, így szisztematikusan hajthatták végre a kezeléseket.

Injekciós fecskendőket már 1848 óta használtak, de még az első világháború végén is mindet kézzel, üvegből és fémből készítették mesteremberek, így ritkaságszámba mentek. Egy orvosi expedíció során a Sangha folyó felső részén 1917 és 1919 között egy francia orvos, Eugène Jamot több mint ötezerháromszáz álomkóros beteget kezelt mindössze hat fecskendő segítségével.²

Az 1920-as években kezdték el tömeggyártásban termelni a fecskendőket, és ez mindent megváltoztatott. Alapvető fontosságúvá váltak az Afrikában, azon belül is a Belga Kongóban, Kamerun

szomszédságában tevékenykedő orvosi csapatok számára, annak ellenére, hogy továbbra is kevés állt rendelkezésükre – lévén, hogy továbbra sem voltak eldobhatóak –, és a tűk és fecskendők sterilizálása gyakorlatilag lehetetlen volt.

Ezek az álomkór elleni injekciós hadjáratok ideális körülményeket biztosítottak a vírusnak, amellyel a fiatal vadász tudtán kívül megfertőzte Leopoldville-t. Az injekciókat olyan belga kongói csapatok adták be, amiknek semmiféle képzettségük, és csak minimális gyakorlatuk volt. Például meglátogatták a szüleiket a falujukban, hogy havonta beoltsák a falusiakat, valamint megvédjék a helyi munkásokat és a gyarmati tisztviselőket. Olyan sok embert kellett ellátniuk, hogy nem volt idő minden egyes tűt felforralni és sterilizálni használat után. Gyorsan lemosták vízzel és alkohollal, majd jöhetett is a következő páciens. Ennek következtében gyakorta maradt az eszközön némi vér. A legkisebb mennyiség is elég volt ahhoz, hogy a vírus továbbterjedjen. A költségek miatt még 1956-ban is újra felhasználták a tűket, pedig akkor már elérhetővé váltak az eldobható műanyag fecskendők (ezeket egy új-zélandi gyógyszerész és állatorvos, Colin Murdoch találta fel, aki fertőzésmentes oltási módszert akart kifejleszteni).

Ez a gyakorlat mit sem változott, és ennek alapján egy kanadai mikrobiológia-professzor, Jacques Pepin 2011-ben felvetette, hogy az emberi forrás és a világméretű járvány közötti kapocs minden bizonnyal az injekciós tű volt.³ Számításai szerint nagyságrendileg 3,9 millió oltást adtak be álomkór ellen, és ezek hetvennégy százalékát intravénásan – egyenesen a véráramba, nem pedig izomba. Ez a módszer a lehető leggyorsabb, azonban így a legkönnyebb megfertőzni valakit vérrel terjedő betegséggel.⁴ Továbbá 1950 előtt csupán két gyarmat volt Afrika szubszaharai régiójában, ahol vérátömlesztéssel gyógyítottak. Az egyik Szenegál volt, ahol 1943-tól, a másik pedig Belga Kongó, ahol 1923 óta kezdetleges vérátömlesztési módszerekkel gyógyították a leginkább a malária miatt

súlyos vérszegénységben szenvedő csecsemőket. Annyira rettegetek a maláriától, hogy a jelek szerint a vérátömlesztés előnyei többet nyomtak a latban, mint az a kockázat, hogy egyéb betegségekkel vagy egyéb, vér útján terjedő vírussal fertőződhetnek meg, mint amilyen az emberi immunhiány-előidéző vírus (angolul *human immunodeficiency virus*, azaz a HIV).⁵

Különböző nézetek alakultak ki. Bizonyos szakértők kétlik, hogy szükség volt az injekciós tűkre ahhoz, hogy a HIV elterjedjen az emberek körében, szerintük a szexuális együttlét is elengedő volt ehhez. Azzal azonban még ők is egyetértének, hogy a kampányoltások, valamint bizonyos mértékben a vérátömlesztés is szerepet játszott abban, hogy miután a vírus felütötte a fejét, egész Afrikában elterjedt.

Pepin szerint viszont határozottan az oltások miatt lépte át a HIV-fertőzések száma a kritikus lélektani határt – azt a pontot, amikor már annyi embert fertőztek meg akaratlanul is, hogy a vírus nem halhatott ki magától, és onnantól kezdve már a szexuális együttlétek is elegendőnek bizonyultak a terjedéshez. Az utak és a vasútvonalak fejlesztésének köszönhetően egyre többen utaztak Afrikán belül, így rohamos gyorsasággal terjedt a kontinensen a vírus. Az 1930-as évek vége és az 1950-es évek eleje között a vasút és a hajózás segítségével a fertőzés délre, Mbuji-Mayi és Lubumbashi városokig, valamint északra, Kisanganiba is elterjedt. Először még csak bizonyos emberek fertőződtek meg, ám a vírus hamarosan az egész lakosság körében felütötte a fejét és terjedésnek indult, főleg azután, hogy 1960. június 30-án Belga Kongó kivívta függetlenségét, és mint Kongói Demokratikus Köztársaság vált ismeretessé. Innentől kezdve a vírus gyökeret vert, és vírushordozó rezervoár alakult ki, és már semmi nem állhatta útját a dél- és észak-afrikai országokban, valamint a szubszaharai régióban.

Nem sokkal később pedig már az egész világon elterjedt.

3

A boldogságod valamennyi ember boldogságában keresd!
Zarathustra

1908. december 14-én, ugyanabban az évben, amikor a majom-immundeficiencia vírus (angol nevén simian immunodeficiency virus, azaz SIV), amelyből később kialakult a HIV, egy vadász közreműködésével elterjedt Kongóban, egy nő életet adott 2800 grammos kisfiának Bombaytól* északra, egy indiai kisvárosban. A gyermek a Bomi nevet kapta a szüleitől, a vezetékneve pedig Bulsara lett a szülővárosa, Bulsar** után.

Bomi párszi családba született, akik az iráni próféta, Zarathustra vallási tanításait követték. A párszi jelentése „perzsa”, azokat nevezték így, akik Iránból Indiába menekültek, hogy elkerüljék a muszlimok vallási üldözését a nyolcadik században, és akik főképp Bombayben, valamint az attól északra található városokban és falvakban telepedtek le.

A jó kereskedői vénával rendelkező párszik fogékonynak bizonyultak az európai behatásra Indiában, és Bombay vasútvonalának

* 1995 óta Mumbai néven ismeretes. (A fordító megjegyzése.)

** Mai nevén Valsad. (A fordító megjegyzése.)

és hajóépítői tevékenységének köszönhetően a tizenkilencedik század során vagyonos közösséggé váltak. Bomi családja azonban nem a virágzó Bombay városában élt, hanem attól kétszáz kilométerre északra, Gudzsarát államban. Itt rengeteg lakosnak csupán a vidéket pettyező gyümölcsöskertek szolgáltatottak megélhetési forrást, ahol mangót szüreteltek. Emiatt a gudzsarati párszi közösség még csak véletlenül sem volt jómódúnak tekinthető, így hát rengeteg fiatalember másfelé keresett munkát – nemcsak Indián belül, hanem jóval messzebb is.

A hét fivérrel rendelkező Bomi sem volt kivétel ez alól. A körülmények és az anyagi gondok miatt a testvéreivel együtt mindannyian elhagyták Indiát, és közel ötezer kilométert hajóztak az Indiai-óceánon az egzotikus nevű Zanzibár szigetéig.

Bominak szerencséje volt, érkezés után szinte azonnal munkát kapott pénztárosként a brit kormánytól Stone Townban, és rövidesen kényelmes életet alakított ki magának a szigeten. Teljesen a munkájának szentelte magát, és lassan, kemény munka árán elérte az áhított életszínvonalat. Csakhogy családot is szeretett volna, akikkel megoszthatja mindezt, hiszen nőtlenség, egyedül érkezett Zanzibárra.

Bomi munkájához hozzátartozott az is, hogy gyakran utaznia kellett a szigeten, sőt, Indiába is számos alkalommal visszatért. Az egyik hazalátogatása alkalmával megismerkedett Jerrel, a nála tizenégy évvel fiatalabb, szemüveges, csinos leányzóval. Első látásra egymásba szerettek, és nem sokkal később össze is házasodtak Bombayben. Jer maga mögött hagyta a családját, hogy kövesse újdonsült férjét nyugatra az Indiai-óceánon, vissza Zanzibárra, ahol családalapítást reméltek.

A friss házások a sziget nyugati oldalán, Stone Townban éltek egy kétszintes lakásban, ahová egy lépcsőn nyílt bejárat a nyüzsgő Shangani Streetről. A többi zanzibárihoz képest Bulsaráék jól éltek, Bomi fizetéséből még cselédre, sőt, egy kis családi autóra is telt.

Közel hatvan évvel később Jer Bulsara úgy fogalmazott, hogy „kényelmes életet” éltek.⁶

1946. szeptember 5-én, csütörtökön, a párszi újév napján történt, hogy a Bulsara család első gyermeke világra jött a Stone Town-i kormányzati kórházban. A fiú, aki születésekor több mint három-ezer grammot nyomott, a Farrokh Bulsara nevet kapta. Farrokh egyik unokatestvére, Perviz Darukhanawalla így mesélt róla évekkel később: „Amikor nagyon fiatal volt, még kisgyerek, tényleg nagyon kicsi, olyan három- vagy négyéves, az anyja dolgozni járt, és az én anyámra bízta, aki háztartásbeli volt, az ő [Farrokh] szülei pedig mindketten dolgoztak.”⁷ Perviz így folytatta Lesley-Ann Jones írónővel a beszélgetést: „Olyan aprócska volt, egészen, mint egy kis házi kedvenc. Már kisbabaként is sokat járt nálunk a szüleivel. Anyámra bízták, ők pedig elmentek valahova. Amikor nagyobb lett, nálunk játszott. Elég rosszcsont kiskölyök volt. Én sokkal idősebb voltam nála, de szerettem gondoskodni róla. Aprócska kisfiú volt, nagyon kedves gyerek.”⁸

Ötéves korából Farrokh a Zanzibar Missionary Schoolba, azaz a zanzibári misszionárius iskolába járt, amelyet brit nővérek működtettek Stone Townban. Az édesanyja, Jer szerint már ekkor megmutatkozott a zene és az előadó-művészet iránti vonzalma. „Imádtott zenét hallgatni, aztán énekelt is mindenfélét, népzénet, klaszszikusokat, indiai zenét.”⁹ A szülei mindig magukkal vitték a fiukat a különböző eseményekre, mulatságokra. Hamarosan szokássá vált, hogy ezeken az összejöveteleken megkérték, énekeljen valamit. Farrokh mindig örömmel teljesítette a kérést, sőt, talán még kissé kérkedett is a tehetségével, lelkesen dalra gyűjtött, és büszke volt rá, hogy fiatal kora ellenére mindenkinek mosolyt csalt az arcára az énekével.

1952-ben világra jött Farrokh húga, Kashmira. „Hatéves volt, amikor én megszülettem, úgyhogy csak egy évet tölthettünk igazán együtt, mégis mindig tudtam, hogy az én büszke bátyám vigyáz

rám” – mesélte.¹⁰ Hogy Kashmira mit ért egy év alatt, könnyen kibogozható rejtegy, hiszen 1955 februárjában a fiút bentlakásos iskolába küldték Indiába. Abban az évben Valentin-napon – nem sokkal azután, hogy átesett a naudzate ceremónián, azaz a párszi megtisztulási rituálén, amellyel beavatták őt a zoroasztrizmus ősi vallásába – beírták őt a St Peter’s Schoolba, egy angol tanítási rendszerű panchgani bentlakásos iskolába, amelyet 1902-ben alapítottak, és a brit uralom végső éve alatt szilárdítottak meg. Az iskola közel ötezer kilométernyire esett Zanzibártól, és az elkövetkezendő néhány évben, egészen 1963-ig Farrokh csupán évente egy alkalommal találkozott a szüleivel, amikor a nyári szünetben egy hónapra hazautazott.

Farrokh a szülei kíséretében, a tengeren indult el az új iskolába Zanzibárból Bombaybe. A hajó megállt Mombasában és a Seychelle-szigeteken is, mielőtt kikötött India partjainál, ahonnan a család Bombaybe, majd Panchganiba utazott. Az elkövetkezendő néhány évre az „*Ut Prosim*” („szolgálatára”) mottójú iskola lett Farrokh otthona.

„Sírtam, amikor ott kellett hagynunk, de ő azonnal elvegyült a többi fiú között – emlékezett vissza Jer Bulsara, majd hozzátette: – Kifejezetten boldognak tűnt, kalandként fogta fel a dolgot, hiszen több barátunk gyereke is ebbe az iskolába járt.”¹¹

Nehéz megítélni, az ifjú Farrokh valóban boldog volt-e, tényleg kalandként fogta-e fel a bentlakásos iskolát. Ha egy kisgyereket közel ötezer kilométerre küldenek a szüleitől, valószínűleg nehezen alkalmazkodik a megváltozott körülményekhez, és ez nemcsak kezdetben érintheti rosszul, hanem akár később is az életben. Nick Duffel azt állítja a *The Making of Them: The British Attitude to Children and the Boarding School System* (Lone Arrow Press, 2000) című könyvében, hogy egy nyolcéves gyereket bentlakásos iskolába küldeni gyakorlatilag felér a gyermekbántalmazással. Állítása szerint több ezer levelet kapott olyan emberektől, akik „úgy érzik,

káros hatással volt rájuk, hogy bentlakásos iskolába küldték őket gyerekként. Képtelenek mély kapcsolatot kialakítani másokkal. A gyerekeket szerető környezetben kell felnevelni, a tanárok pedig akármilyen jól végzik is a munkájukat, nem adhatják meg ezt a szeretetet. Az ilyen korú gyerekek még nem rendelkeznek a megfelelő szintű érzelmi intelligenciával és érettséggel ahhoz, hogy feldolgozzanak egy ilyen veszteséget. Én a „stratégiai túlélő” kifejezéssel szoktam jellemezni az így kialakuló személyiséget. Kívülről hozzáértő és magabiztos embereknek tűnnek, valójában azonban visszahúzódoak és bizonytalanok. Ez a bizonytalanság rengeteg esetben befolyásolja az életük további részét.”¹²

Később, miután Farrokh Bulsara már Freddie Mercuryvé vált, az interjúk során ritkán beszélt az iskoláztatásáról és az indiai bentlakásos iskolában töltött évekről. Még az énekes és West End-sztár Peter Strakernek, az egyik legjobb felnőttkori barátjának is ritkán mesélt a gyerekkoráról. „Úgy sejtettem, azért nem igazán beszél a gyerekkoráról, mert Indiában járt iskolába, és nem akarta, hogy indiaiként tekintsenek rá – találgatott Straker. – Most már persze nem számítana, de akkoriban ez még másképp működött. Mindig azt mondta, hogy ő perzsa származású. Tetszett neki a gondolat, hogy perzsa lehet, ami azért sokkal egzotikusabban hangzik, akár rocksztár az ember, akár birkózó.”¹³

Az egyik ritka alkalom, amikor Freddie az iskoláztatásáról nyilatkozott, egy 1974-es interjú alkalmával történt. Megkérdezték, milyenek voltak az iskolai évei, ő pedig ridegen ennyit felelt: „Talán felsősosztálybeli szüleim vannak, akik rengeteget költöttek a tanítgatásomra? Elkényeztettek? Határozottan nem. Szigorú szüleim vannak, ráadásul nem vagyok egyke, van egy húgom is. Kilenc évig jártam bentlakásos iskolába, úgyhogy ritkán láttam a szüleimet. Ez sokat segített abban, hogy megtanuljam, hogyan védjem meg magamat.”¹⁴

Egy másik interjúban, szintén 1974-ben, ismét feljött a bentlakásos iskola témája, és Freddie újfent hasonlóképpen nyilatkozott:

„A szüleim úgy gondolták, jót tenne nekem a bentlakásos iskola, úgyhogy hétévesen odaküldtek, drágám. Visszagondolva csodás volt. Egy ilyen helyen megtanulja az ember, hogyan gondoskodik saját magáról, rádöbben, mi az a felelősség.”¹⁵

A bentlakásos iskolákat néha a zaklatás és a szexuális erőszak melegágyának tartják, és az ilyesmi gyakorta meghatározza az illető egész felnőtt életét. Dr. Joy Schaverien jungi analitikus, pszichoterapeuta és felügyelő pszichológus azt állítja, hogy a szexuális fejlődésre is drámai hatással lehet a leginkább fiúk által, bentlakásos iskolában, főképp azért elszenvedett pszichológiai trauma, mert a szerető család helyét ugyanolyan nemű idegenek veszik át. Így ír a témában: „A gyengédséget annál keresik, aki mellettük van ebben az új, testvéri közösségben. A szexuális tapogatózás vigaszt jelenthet, ugyanakkor könnyedén erőszakhoz vezethet. Ez zavart okozhat a szexuális identitás fejlődésében, és bizonyos fiúk megkérdőjelezhetik a fő szexuális orientációjukat. A homoszexualitás örömeinek teret engedő intézmény egyúttal azt propagálja, hogy ez helytelen viselkedési forma. Így könnyedén vagy a látens homoszexualitás, vagy a fennhangon hirdetett heteroszexualitás, a homoszexualitás nyomatékos elutasításának útjára terelheti a gyerekeket.”¹⁶

Azt, hogy Farrokh szexuális fejlődésére hatással volt-e bármi ilyesmi a St Peter'sben, nem tudni, sosem derült fény rá, vajon befolyásolta-e mindez a szexuális orientációját. Freddie nem igazán beszélt bentlakásos iskolai zaklatásról és szexualitásról az interjúkban későbbi élete során, de röviden megemlítette, hogy volt némi erőszak az iskolában, amikor az *NME* 1974 márciusában erőszakosságról és homoszexualitásról kérdezte: „Ostobaság lenne azt állítani, hogy nem történik ilyesmi egy bentlakásos iskolában. Minden pletyka, ami ezekről az intézményekről kering, valamilyen szinten igaz. A zaklatás, meg minden. Engem néha megkergetett egy tanár. Nem lepődtem meg rajta, mert a bentlakásos iskolában

lassan hozzászokik az ember az ilyesmihez. Ilyen az élet.” Amikor megkérdezték, hogy ő volt-e a szépfíú, akit mindenki meg akart kapni, Freddie így felelt: „Vicces, de igen. Ez bárkivel megeshet. Én vagyok erre a legjobb példa.” Amikor az interjúban azt kérdezték tőle: „És mi van azzal, amikor meg kell hajolni?”, Freddie ezt válaszolta: „Rafkós kérdés. Fogalmazzunk úgy, hogy én is voltam fiatal és bohó. Az iskoláskorú fiúk már csak ilyenek. Én is benne voltam jó néhány csínytevésben. De erről ennyit, nem szeretnék belemenni a részletekbe.”¹⁷

Peter Patroa, aki matematikát tanított akkoriban a St Peter’sben, amikor Farrokh is odajárt, azt nyilatkozta, hogy a Freddie Mercury homoszexualitására utaló jeleket mindenki észrevette az intézményben. „Mindegyik iskolában előfordul homoszexualitás – nyilatkozta 2008-ban. – A St Peter’sben határozottan jelen volt akkoriban, amikor Freddie odajárt. Később Mumbaiba ment, és állítólag valamiféle fiúja volt ott. Értesíteni kellett az apját, aki minden bizonnyal nagyon csalódott volt. A családjának generációk óta elég szigorú volt a gondolkodásmódja, és a zoroasztrizmus teljes mértékben tiltotta a homoszexualitást.”¹⁸

Egy panchgani tanárnő, Janet Smith akkoriban szintén a St Peter’sben lakott, mivel az anyja művészetet tanított ott, és ő is meg volt győződve róla, hogy már a kezdetektől fogva nyilvánvaló jelek mutattak Freddie homoszexualitására: „Egyértelmű volt, hogy Freddie különbözik a többi gyerektől. Folyton mindenkit ledrágámozott, és gyakran túlságosan is izgatottá vált. Akkoriban még nem igazán értettük, mi az, hogy valaki meleg. Egyszer megkérdeztem anyámat, miért viselkedik Freddie így, és azt felelte, hogy bizonyos emberek mások, mint a többiek.”¹⁹

A korai iskolaévekben Farrokh borzasztóan félnék volt, nagyon zavarta, hogy a hátsó négy plusz foga miatt az elülsők kiállnak, és mélyharapást idéznek elő. A társai a Bucky gúnynevet aggatták rá emiatt, ugyanis angolul „buck teeth”-ként emlegetik a kiálló fogakat.

Hamarosan azonban egy másik, jóval szeretetteljesebb becenevet kapott, ugyanis a tanárok elkezdték Freddie-nek hívni. Azonnal kapott a lehetőségen, és onnantól kezdve Farrokh Bulsarából Freddie Bulsara lett.

Bár nagyon messze volt a szüleitől, Freddie gyorsan túltette magát a honvágyon, és azonnal belemerült az iskolai életbe, főleg a sportolásba. „Az iskola nagy hangsúlyt fektetett a sporttevékenységekre, és mindent kipróbáltam. Ökölvívás, krikett, asztalitenisz – ez utóbbiban jó is voltam” – mesélte később Mercury.²⁰ A rövidtávfutásban és a gyep labdában is kifejezetten ügyesnek bizonyult, és ezeket az anyja is jobban szerette, mint az ökölvívást. „Freddie minden sportágban kitűnően teljesített, de amikor meghallottam, hogy az ökölvívással is próbálkozik, azonnal írtam neki Zanzibárból, ahol akkoriban éltünk, hogy hagyja abba. Nem tetszett a dolog, túlságosan erőszakosnak éreztem” – elevenítette fel Jer.²¹

A tizenegy éves Freddie 1958-ban megnyerte a Junior Sportkupát. Elképesztően büszke volt erre az eredményre, még levelet is írt a szüleinek, hogy elűjságozza.

Kedves Anya és Apa!

Remélem, jól vagytok, és Kashmira kigyógyult a megfázásból. Ne aggódjatok, velem minden rendben. A barátaim az Ashleigh-házban olyanok számomra, mint egy második család. A tanárok nagyon szigorúak, a St Peter'sben első a kötelesség. Nagyon örülök, mert elnyertem a nagy kupát, a Junior Sportkupát. Tényleg kaptam egy hatalmas serleget, még le is fényképeztek, benne leszek az ideai iskolai sportmagazínban. Nagyon büszke vagyok rá, remélem, ti is így érezték. Adjátok át üdvözlétem Kashnak. Nagyon szeretem a kishúgomat, ahogyan titeket is!

Farrokh²²

Bár Freddie kiemelkedően jó sportteljesítményt nyújtott, nagyon érdekelték a humán tantárgyak is, a művészet, az irodalom, és természetesen a zene. A szülei Zanzibáron már megkezdték zenei nevelését – főleg operába jártak vele –, de Freddie-nek megtetszett a nyugati popzene is, főleg a zongoralapú rock'n'roll, mint amelyet Little Richard és Fats Domino játszott. A St Peter'sben belépett az iskolai énekkarba, és számos színjátszókörös darabban is játszott. Mindeközben felfedezte Lata Mangeshkar zenéjét, aki India egyik legismertebb és legnagyobb tiszteletnek örvendő filménekes volt. A filménekesek mozifilmek zenéit énekelték fel, hogy aztán a színészek és színésznők eltárogassák a kamera előtt a dalszöveget. Freddie lenyűgözőnek találta Mangeshkart, még az egyik koncertjére is elment 1959-ben Bombayben. Két évvel később az énekesnő ellátogatott a St Peter's Schoolba, és fellépett a nyári ünnepségen Freddie és a többi diák előtt.

Ami Freddie saját zenei tehetségét illeti, először az anyai nagynénje, Sheroo Khory figyelt rá fel komolyabban. Így emlékezett vissza: „Egyszer, azt hiszem, kilencévesen Freddie felszaladt reggelizni, szólt a rádió, és amikor vége lett a dalnak, odament a [zongora]székhez, leült és eljátszotta a dallamot. [Azt gondoltam, hogy] el kell vinnem őt zenetanárhoz. Jó füle van a zenéhez!”²³ Meggyőzte a szülőket, hogy járassák zenei magántanárhoz, és Freddie később le is vizsgázott zongorából és szolfézsából is, majd 1958. november 7-én a St Peter's School éves díjkiosztóján meg is kapta a bizonyítványát. „Az iskolában tanultam zongorázni – mesélte Freddie később. – És nagyon szerettem. Az édesanyámnak köszönhetem. Gondoskodott róla, hogy végigcsináljam.”²⁴

1958-ban Freddie megalakította az első zenekarát négy másik St Peter's-beli diákkal, akikkel szoros barátságot ápolt akkoriban. Bruce Murray, Farang Irani, Derrick Branche, Victory Rana és Freddie mindannyian rajongtak Elvis Presley-ért, így öten úgy határoztak, hogy zenekart alapítanak, és a St Peter's művészeti termét

TETSZIK? MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha öröme és felszabadult percekre vágysz!

**Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!**

**MOST
KEDVEZMÉNNYEL**

lehet a tiéd!

[Megnézem.](#)

NE HAGYD KI!

Rendeld meg most a kiadónál!

Még több jó könyv

megjelenését támogatom veled.

[Imádom a jó könyveket. Kérem máris!](#)

használják próbateremként. A The Hectics néven futó banda játszani kezdte kezdetleges rock'n'roll zenéjét. Egy olyan emberhez képest, aki később az egyik legkifejezőbb és legszínesebb előadóvá vált, Freddie igencsak háttérbe szorult a szárnyait bontogató zenekarban, csupán a rá jellemző boogie-woogie stílusban zongorázott és vokálozott, az énekes szerepét ugyanis Bruce Murray ragadta magához.

„Igazából csak le akartuk nyűgözni a csajokat a közeli lányiskolában – mesélte Murray. – Olyan slágereket játszottunk, mint a *Tutti Frutti*, a *Yakety Yak* meg a *Whole Lotta Lovin'*. Freddie elképesztő zenész volt. Gyakorlatilag minden hangszerrel elboldogult. És elég volt egyszer meghallgatnia valamit a rádióban, máris el tudta játszani. Mi csak borzalmas ricsajt produkáltunk az olcsó gitárokkal, a dobbal meg egy ezeréves teásdobozzal, amit egyetlen húr segítségével basszusgitárrá avanszáltunk. De a zenekar elérte a célját, a lányok tényleg imádtak minket.”²⁵

A The Hectics a fehér ingből, fekete nyakkendőből és élére vassalt nadrágból álló rock'n'roll uniformisában, tökéletesen belőtt frizurával hamarosan mindegyik iskolai rendezvényen sztárként szerepelt, sőt, még Panchgani lakosai körében is népszerűvé vált, bár ők a „The Heretics”, azaz „az eretnekek” néven emlegették őket, mert akkoriban annyira szélsőségesnek és különlegesnek számított az, amit csináltak. Ám amikor Freddie 1963. február 25-én maga mögött hagyta Panchganit és a St Peter'st – ugyanis korábban megbukott a tizedikes vizsgákon –, a The Hectics feloszlott. Freddie-t Zanzibár és a bizonytalan jövő várta.